

דברי משיח

ה'תשמ"ט

התוועדות ש"פ שמות, כ"ג טבת, מבה"ח שבט

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

ה' תהא שנת עצמות טובה

קט"ז שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות – הננו מוציאים לאור "הנחה" ויומן מהתועודות ש"פ שמות, כ"ג טבת, מבה"ח שבט תשמ"ט (לפני שלושים שנה) – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ט".

בתור הוספה, באו בסוף הקונטרס "פנינים" נבחרים מחלוקת הדולרים לצדקה ביום ראשון, כ"ד טבת ה'תשמ"ט (הר"ד המלא יתפרסם אי"ה בכרך השייך לתקופה זו).

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות¹ והיומן² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"–תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנו ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובזה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשמ"ח–תש"ן), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומי"ד ממש ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,
יום ארבע חמש עשר יום לטבת, ה'תשע"ט (ה' תהא שנת עצמות טובה),
קט"ז שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

1) השיחה הנוכחית נערכה ע"י שילוב ב' הנחות (ה"תוכן קצר" ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים", וה"ר"ד" ש"ל ע"י מערכת "פאקס א' שיחה"), ונוספו בה פרטים מה"השלמות" לשיחה המוגהת ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק". לשלימות הענינים המבוארים בשיחה, יש לעיין בשיחה המוגהת (סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 175 ואילך).

2) היומן נערך ע"פ מכתב א' התמימים מ"קבוצה" תשמ"ט (ותודתנו נתונה לו על מסירתו לנו לפרסום) ויומנו של ר' א.ש. שי' מאן. וכאן המקום לבקש שכל מי שברשותו יומנים מבית חיינו משנת תשמ"ט, שיואיל לשלחם למערכת ע"מ לזכות את הרבים.

בס"ד. התוועדות ש"פ שמות, כ"ג טבת, מבה"ח שבט ה'תשמ"ט

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

א. שבת זו באה בסמיכות ליום סיום אמירת קדיש¹, במלאות י"א חודש.

וכידוע שמפסיקים את אמירת הקדיש חודש ויום א' קודם סיום הי"ב חודש² (למרות שכ"כ מעניני אבלות נמשכים י"ב חודש³), שהרי ע"י אמירת קדיש פודים את הנפטר מן הדין והמשפט כו', ומכיון שמחזקינן הנפטר בחזקת כשרות⁴, ולא כרשע שמשפטו הוא י"ב חודש⁵, לכן מפסיקים הקדיש קודם הי"ב חודש.

וכן הוא בנוגע לכל ישראל (שהרי "ועמך כולם צדיקים"⁶), ועאכו"כ צדיקים וצדקניות בישראל, ובזה גופא – דרגא למעלה מדרגא.

וענין זה מודגש במיוחד לפי מנהגנו שמפסיקים את האמירה חודש שלם לפני הי"ב חודש, ולא י"ב חודש פחות שבוע⁷ וכיו"ב (אף שמשך הזמן דהי"ב חודש אינו קשור עם מהלך החדשים כי אם עם מהלך הימים, כדמוכח מזה שהתחלת וסיום תקופת הי"ב חודש יכולה להיות גם באמצע החודש). וכאן רואים ענין נפלא – שלמרות שהי' אפשר להחסיר מהי"ב חודש רק יום אחד או שבוע, וגם אז יראה שאינו רשע, אעפ"כ מחסרים חודש שלם – מפני שהתורה היא "תורת חסד"⁸, ולכן מפסיקים את אמירת הקדיש בזמן הכי מוקדם (חודש שלם).

ב. נוסף לענין הנ"ל בפעולת אמירת קדיש (לפדות את הנפטר מענינים בלתי רצויים) – מצינו ענין הכי נעלה באמירת קדיש, שענינו הוא להעלות את הנשמה בעילוי אחר עילוי, עד לעלי' שלא בערך. וכמבואר בארוכה בקבלה⁹ ובחסידות¹⁰ בנוגע לד' הקדישים שאומרים בתפילה [דגם למנהגנו לומר בכל יום ט"ז קדישים¹¹, הרי הם פרטים בד' הקדישים] שהם כנגד ד' העולמות אבי"ע, העלי' מעולם לעולם.

פושעין – חגיגה בסופה. וראה שבת קנב, סע"ב.
 (6) ישע"י ס, כא. סנהדרין ר"פ חלק.
 (7) ראה שירי ברכה יו"ד שם (בשם כנה"ג).
 (8) ל' הכתוב – משלי לא, כו.
 (9) שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח שער (ו) הקדישים. סידור הארז"ל. ועוד.
 (10) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' קמא ואילך. אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ע' שג. וש"נ.
 (11) חנוך לנער ע' 52. ספר המנהגים – חב"ד ע' 78.

(1) על הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא נ"ע זי"ע, ככ"א טבת שנה זו. המו"ל.
 (2) רמ"א יו"ד שע"ו סו"ס ד. פמ"ג בקונטרס נועם מגדים. וראה שדי חמד אס"ד אבלות אות קסב. קיצור שו"ע סכו"ו סייז. אגרות-קודש אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ח"ד ע' קו. וש"נ. שם ע' קז בהערה.
 (3) ראה מו"ק כא, ב ואילך. רמב"ם הל' אבל פ"ה ואילך. טושו"ע יו"ד שפ"ה ואילך. וראה תרומת הדשן סרצ"ב. שו"ע יו"ד שם סו"ס שצה.
 (4) ראה רמב"ם הל' קידוה"ח פ"ב ה"ב.
 (5) עדויות פ"ב מ"י. שבת לג, ב. ר"ה יז, א. תוד"ה

ויש לומר, שבאמירת קדיש (גם ב"א חדשים הראשונים) יש בה ב' הענינים: הפעולה למטה מטה (לפדות הנשמה מענינים בלתי רצויים), והעלי' בהנשמה, עד לעלי' שלא בערך.

ושני קצוות אלו משתקפים גם בנוסח הקדיש, שהתחלתו "יתגדל ויתקדש שמי' רבא", היינו שעל ידו נפעלת תוספת גדלות וקדושה ("יתגדל ויתקדש") בשמו של הקב"ה (כביכול) – "שמי' רבא"¹², וביחד עם זה מצינו שע"י אמירת הנוסח "יתגדל ויתקדש וכו' אמן יהא שמי' רבא וכו'" ניצל הנפטר מענינים בלתי רצויים (כנ"ל). עד שידוע הסיפור¹³ שרבי עקיבא לימד יתום לומר קדיש לפני הציבור ועי"ז הציל את אביו מדין גיהנום. ושני ענינים הפכיים אלו נעשים באמירה אחת של אותו הקדיש!

וב' קצוות אלו שבאמירת קדיש [שמצד אחד פעולתה היא בתחתון ביותר, וביחד עם זה נפעלת עי"ז עלי' נעלית ביותר] – מצינו בכמה עניני התורה ומצוותי'.

ולדוגמא: מצות הצדקה. דמחד גיסא הרי היא דבר פשוט ביותר וקשורה במעשה הכי פשוט של האדם, נתינת ממון גשמי לצדקה, שזהו תחילת העבודה, ולאידך – הרי צדקה הוא ענין נעלה במאוד, עד שנקראת "מצותך"¹⁴, מצותו של הקב"ה, וכל ההשפעות של הקב"ה (ענינים נעלים וענינים למטה ביותר) הן באופן של צדקה ("לך ה' הצדקה"¹⁵).

ויש לומר, שכן הוא בנוגע לאמירת קדיש, שהרי קדיש הוא ענין של "צדקה" להנשמה – שיש בוה ב' קצוות הנ"ל.

ובדוגמת זה מצינו גם באותיות א"ב, שמצד אחד הרי הן לפני והתחלת כל הענינים שצירופם מאותיות הא"ב ("שתי אבנים בונות שני בתים וכו"¹⁶), וביחד עם זה הרי הן כוללות את כל הענינים הכי נעלים שצירופם הוא מאותיות א"ב¹⁷, ועד שישנו הראשי תיבות שלמעלה מהתיבות כו' (כמדובר בהתוועדות שלפני זה¹⁸).

ג. ע"פ כל הנ"ל (שבאמירת קדיש ב"א חודש יש ב' הקצוות הנ"ל), יש לבאר מה שביום היִאָרְצִיִּיט הראשון אומרים קדיש. דלכאורה, הרי לפי הנ"ל בביאור הטעם דסיום אמירת קדיש ב"א חודש, הרי זה סתירה לומר קדיש בסיום הי"ב חודש!?

ואף שיש לומר שאמירת הקדיש ביִאָרְצִיִּיט הראשון ענינה הוא ע"ד אמירתו ביום היִאָרְצִיִּיט בהשנים שלאחרי זה, שהוא רַךְ בשביל עליית הנשמה בעילוי אחר עילוי, הרי בכל זאת – מכיון שתקופת האבלות נמשכת ל"ב חודש (כנ"ל ס"א), ונוגע לכו"כ

(14) תהלים קיט, צו. אגה"ק רסי"ז.

(15) דניאל ט, ז.

(16) ספר יצירה פ"ד מי"ב.

(17) ראה שעהיוה"א פ"א.

(18) דברי משיח – שיחת ש"פ ויחי שנה זו ס"ח.

(12) ראה מחזור ויטרי – הובא בתוד"ה ועונין – ברכות ג, א.

(13) ראה מס' כלה רבתי פ"ב. תדא"ז ספ"ז. בחיי ס"פ שופטים. ועוד. הובא בב"י לטויו"ד ששע"ו (בשם כלבו). דרכי משה שם. ועוד.

הנהגות ודינים בפועל, בהכרח לומר, שגם אמירת הקדיש דיום היארצייט קשורה לאמירתו במשך כל השנה שעברה.

אלא, מכיון שבענין הקדיש – גם ב"א חדשים הראשונים – ישנו ענין העלי, כנ"ל באורך, וסוף-סוף הרי גם הנשמה שנפדית מפורעניות תתעלה וכו', הרי הקדיש ביום היארצייט הראשון (שהוא רק בשביל העלי) קשור עם הקדישים במשך הי"א חודש, אלא שבסיום הי"ב חודש מתגלית רק העלי' שנעשית ע"י אמירת הקדיש (גם בהי"א חודש).

[ולהעיר, שבפרט זה שונה ענין הקדיש מצדקה, כי צדקה היא רק לפי צורך העני, ולדוגמא: באם העני זקוק להחיות נפשו, הרי מספיקה הנתינה של כזית¹⁹, והעני אינו מקבל יותר מזה; ואילו ע"י אמירת קדיש נפעלת עלי' נעלית בכל נשמה (אפילו בתוך הי"א חודש), אלא שלפעמים מתגלית עלי' זו לאחר זמן].

ד. ויש להוסיף, שכשם שענין הקדיש פועל עלי' בהנשמה, הן בדרגא תחתונה ביותר והן בדרגא עליונה ביותר, כך צריך זה לפעול על אומר הקדיש, וכן על שומע הקדיש העונה "אמן" (ויש בזה מה שאין בזה) [ויש להוסיף, שהפעולה על אלו השומעים את הקדיש מוסיפה עוד יותר בעליית הנשמה, מכיון שהפעולה עליהם היתה בזכותה כו'], וכן על כל אלו שלהם מגיע ענין זה.

ועד שזה פועל גם על כל השייכים אליו, החל מבת גילו (ובני ביתו), שע"י כל מעשה טוב של הבעל, פועל עלי' גם בנשמת האשה (כפי שמצינו שהאשה עולה בעלייתו של האיש²⁰), שהרי היא "פלג גופא"²¹.

[וזה כולל איש ואשה אפילו לפני החופה, שעדיין לא נישאו, שהרי הקשר דאיש ואשה (שכ"א מהם בפני עצמו הוא "פלג גופא") הוא גם בנוגע לנשמה²², ולכן עבודת האיש פועלת על החלק השני של הנשמה השייך להאשה גם לפני הנישואין²³, ועאכו"כ לאחר זה].

ולכן מובן, שבעמדנו בסיום אמירת הקדיש, שמדגיש בגלוי ענין העלי' כו' שע"י הקדיש, צריך לפעול עלי' (נשמה בגוף) בכל הנ"ל.

ומובן, שבהתאם לענין הקדיש (בב' הקצוות), הרי זה פועל עלי' בכל הדרגות כולן, הן למעלה מעלה, בדרגות הכי עליונות בסדר ההשתלשלות, והן למטה מטה, בדרגא הכי תחתונה שבעולם הזה הגשמי שאין תחתון למטה ממנו.

(22) זח"א צא, ב.

(23) ראה בכ"ז גם שיחת כ"ה אייר תשר"מ לנשי ובנות חב"ד (שיחות קודש ח"ג ס"ע 2172 ואילך; התוועדויות ח"ג ע' 1819).

(19) ראה יומא פא, א. וש"נ.

(20) כתובות סא, א. וש"נ. רמב"ם הל' אישות פכ"א הי"ד. טושו"ע אה"ע ספ"ב ס"ג.

(21) זח"ג ז, ב. (רע"מ) קט, ב. (אד"ז) רצו, א.

וכפסק דין הרמב"ם²⁴, שע"י מעשה אחד של יהודי הוא "מכריע עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ומביא לו ולהם תשועה והצלה", ועד – שעל ידו נפעלת שלימות העלי' בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש, בסמיכות לסיום אמירת הקדיש.

וע"פ הנ"ל שזה הי' צריך להיות כבר בסיום אמירת הקדיש במלאות י"א חודש, הנה מכיון שהגאולה לא הגיעה אז, הרי היא צריכה לבוא עכ"פ בימים הסמוכים לסיום אמירת הקדיש, ובפרט שבינתיים ניתוספו עוד מעשים טובים של בני ישראל, שכל מעשה מכריע את כל העולם כולו כו' כנ"ל.

ואז יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר"²⁵, והצדיקים וצדקניות בתוכם, ואדרבה – הם קמים מיד.

ואז נעשה שלימות הענין ד"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב"²⁶ (כפי שהולכים לקרוא בתפילת מנחה), וכפירש"י – "אל האבות", היינו כפי שהם אבות (לבניהם –) כל בני ישראל²⁷, וגם הגילוי של האבות אינו כפי שכל אחד מהם הוא בפני עצמו, אלא כפי שהם כולם יחד (בתור "אבות"), שאז מיתוסף גילוי נעלה יותר מכאשר כל השלושה נמצאים בנפרד, כדאיתא בגמרא²⁸ ששנים הנושאים משא יכולים לישא יותר מפי-שנים ממה שכל אחד מהם נושא בנפרד, ועאכו"כ שלושה הנושאים משא.

ועד שכל שלושת האבות יחד (כפי שהם "אבות") נעשים "חוט המשולש" ש"לא במהרה גוי"²⁹, הקשור עם בית המקדש השלישי וגאולה השלישית וכו'.

ועד"ז בעבודתם של בני ישראל, שאצל כאו"א מהם צריכה להיות העבודה לגלות את התקשרותו עם כל שלושת האבות, כפי שהם יחד בתור "אבות", ובאופן ד"חוט המשולש", שבשלושה ישנה גם המעלה ד"חזקה"³⁰. ובפשטות, שיהודי עומד על חזקתו בתוקף ובגילוי כבן של האבות, ומגלה בעצמו את שלושת האבות – העבודה בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים, שכנגד ג' האבות³¹.

ועי"ז ממהירים שכל זה יהי' באופן ד"וארא" – שרואים גילוי אלקות בראי' מוחשית, כפי שיהי' בשלימות הגילוי לעתיד לבוא; ו"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה"³², אבל רק "מעין זה", כי לעתיד לבוא יהי' גילוי עוד יותר נעלה.

(29) קהלת ד, יב.

(30) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.

(31) ראה מג"ע אופן רנ (בסופו). מג"ע עה"ת ר"פ לך לך. ועוד.

(32) תניא פל"ו (מו, א).

(24) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(25) ישע"י כו, יט.

(26) וארא ו, ג.

(27) ראה לקו"ש ח"ג ע' 860. ועוד.

(28) סוטה לד, א.

ואע"פ שמבואר בכמה מקומות³³ שהגילוי באופן דראי' הוא האופן הכי נעלה של גילוי – הרי ראי' היא רק אחד מארבעת או שבעת חושי האדם (ז' שערים)³⁴, שהם למטה מהנפש עצמה (ולכן שייך הענין ד"רואין את הנשמע"³⁵, שהוא למעלה מכח הראי' מצד עצמו), ועאכו"כ מבחי' יחידה שבנפש, ועאכו"כ מעצם הנפש (שלמעלה מיחידה); ולעתיד לבוא יהי' גילוי בחי' יחידה, ועד עצם הנפש, ועד העצם שלמעלה, וכפי שנתגלה בכל תוקפו ובגילוי בעולם הזה התחתון שאין למטה ממנו, ותיכף ומיד ממש.

[אחרי שיחה זו ניגנו "עד מת"י].

– שיחה ב' –

ה. נהוג לדבר על ענין בפרשה בקשר עם פרש"י [ובפרט שאין זו רק פרשה חדשה, אלא גם התחלת ספר חדש – ספר שמות], ולהפיק מזה הוראה [מתורה שבכתב, ביחד עם כל הפירושים והביאורים כו' שנתבארו בתורה שבע"פ, ש"ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא"³⁶, ובפרט שבנדון דידן זהו רמז גלוי], והוראה השייכת עם שנה זו במיוחד, להיותה שנה מעוברת.

בתחילת פרשתנו מדובר אודות שבחם של בני ישראל – "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד ותמלא הארץ אותם"³⁷ [שזה קשור עם ענין העיבור – שנה מעוברת], ופירש"י³⁸ "וישרצו – שהיו יולדות ששה בכרס אחד".

ויש לומר, שפירוש רש"י הוא על תיבת "פרו" (המורה על הולדה באופן של ריבוי), אלא שההכרח לפירושו הוא מ"וישרצו" – כי "וישרצו" מצד עצמו אינו מורה על ריבוי הולדה, אלא על ענין ההליכה ותנועה חיונית ("וישרצו" מלשון שרץ), כמובן ל"בן חמש למקרא" (וכפרש"י במ"א³⁹); אבל להיות שבפסוק כתובים שני הלשונות, מוכרח מזה שהפירוש ד"פרו" (בפסוק זה) הוא, שנוסף לריבוי ההולדה בכמות, הי' חידוש גם באיכות ואופן ההולדה – שהיו ניכרים ונראים במצרים כמו השרצים שרומשים ומתהלכים ומתרוצצים על הארץ, עי"ז "שהיו יולדות ששה בכרס אחד" (שזהו ההוספה ד"וישרצו" על "פרו", ולכן מעתיק בפירושו רק תיבת "וישרצו").

ו. ויש לקשר זה גם עם פרש"י הראשון בפרשתנו (כרגיל לאחרונה): "ואלה שמות בני ישראל – אע"פ שמנאן בחייהן בשמותן, חזר ומנאן במיתתם, להודיע חיבתן כו'":

(36) ראה תענית ט, א. זח"ג רכא, א.

(37) א, ז.

(38) ע"פ ברכות סג, סע"ב.

(39) בראשית א, כ; כד.

(33) ראה לקו"ש ח"ו ע' 121 ואילך. וש"נ.

(34) ראה ספר יצירה פ"ד מ"ב. וראה ש"ן עה"ת ר"פ שופטים. של"ה שעט, ב. אה"ת פ' שופטים ע' תתכב. שם ע' תתלב. ובכ"מ.

(35) מכילתא ופרש"י יתרו כ, טו.

רש"י⁴⁰ מדייק ומשנה בלשונו, שבמנייתם בחייהם כותב שני ענינים ולשונות – "שמנאן בחייהן בשמותן", הן ענין המנין ("מנאן"), מספר הכולל, והן הענין ד"שמותן", פרטי השמות; משא"כ במיתתם כותב רק הלשון "מנאן" (ולא שמותיהם) – כי זהו בהתאם לפשטות הכתובים בתורה: בפרשתנו (המדברת במיתתם) הכתוב רק מנאן – "שבעים נפש"⁴¹ (אבל הם לא מנויים כולם בשמותיהם), משא"כ בפרשת ויגש (בחייהם) הכתוב מנאן הן במספר והן בשמותיהם.

והטעם לזה הוא, כי לאחר שמנאם בשמותיהם בפרשת ויגש, שתי פרשיות לפני זה, אין צורך אח"כ לחזור על שמותיהם עוד פעם, ומסתפק רק בהזכרת מנינם (וזה עצמו כבר מגלה את חיבתם).

וכדמוכח בלאו הכי, שאפילו מנין בני ישראל מצד חיבתם לא הי' בכל שעה ושעה. ואע"פ שכותב רש"י⁴² ש"מתוך חיבתן לפני מונה אותם כל שעה", הרי הפירוש בזה הוא לא "כל שעה" ממש, אלא בכל שעה מיוחדת, כשארע מאורע וחידוש מיוחד וכיו"ב.

ויש לומר, שזהו השייכות בין פרש"י דב' פסוקים הנ"ל: המאורע המיוחד וחיבת ישראל (המודגשת במנייתן) בנדון דידן קשור ומתבטא גם בענין ד"פרו וישרצו גו" – דגם בהיותם במצרים, בשעבוד בגלות קשה ומר, מכל מקום הי' הענין ד"ובני ישראל פרו וישרצו . . במאוד מאוד", שבמשפחות השבטים (של "בני ישראל הבאים מצרימה" שהתורה מונה כאן, "מנאן במיתתן") נולדו ילדים וילדות רבים כו', עד שחביבותם ניכרת בגלוי גם לעיני העמים – "ותמלא הארץ אותם".

ז. הלימוד התמידי מזה (והלימוד בפשטות הכתובים, המובן ל"בן חמש למקרא"), כולל גם הלימוד בדורנו:

כאשר ילד או ילדה באים הביתה ומספרים להוריהם אודות ענין שלמדו בחומש, עם כל ההתפעלות והחמימות וההתלהבות של ילד קטן, הרי זה פועל על ההורים הרבה יותר מכאשר הם שומעים זאת מאדם מבוגר עם זקן לבן, ואפילו מאדם חשוב, כנראה במוחש.

ובעניננו: כשהילד בא הביתה ומספר להוריו שלמד בחומש איך ש"בני ישראל פרו וישרצו . . במאוד מאוד", ובמילא מוסיף שהוא רוצה עוד אח ועוד אחות (כטבע של ילדים שהם רוצים ושומחים בעוד אחים ואחיות) – הרי זה מעורר את ההורים עוד יותר לעשות את כל התלוי בהם להוליד עוד ילדים.

41) פרשתנו (שמות) שם, ה.
42) ר"פ במדבר.

40) בהבא לקמן – ראה בארוכה גם לקו"ש ח"ו בתחלתו.

אם הוא כבר זקן, לפעמים הוא תופס בזקנו ("כאפט ער זיך אַמאָל פאַרן באַרד")⁴³ ונאנח – מדוע הוא הפסיד הזדמנות כל כך גדולה ונעלית ויקרה להוליד יותר ילדים ("צו האָבן נאָכמער קינדער")⁴⁴ ...

אבל כאשר עדיין צעירים, יש את הזכות והאפשרות הכי יקרה לקיים את ציווי ה' "פרו ורבו ומלאו את הארץ"⁴⁵. ולכן אין להתפעל מכל הקשיים כו', אלא לנצל את הזמן ולהוסיף בנים ובנות.

ואדרבה – רואים במוחש שכאשר יש עוד ילדים, מיתוספת שמחה וחיות לכל המשפחה כולה. ועוד זאת – שעי"ז פועלים ומגלים "חיבתן של ישראל" לפני הקב"ה – כמובן גודל הנחת רוח ("די געוואַלדיקע נחת רוח") והשמחה שגורמים להקב"ה (נוסף על השמחה מעצם הענין שמקיימים את ציווי) עי"ז שמביאים עוד יהודי לעולם!

[וענין זה הוא בהדגשה בשנה זו – "שנת הילד והילדה"⁴⁶].

וכמו שהתורה מספרת בנוגע לבני ישראל שירדו למצרים, דמבלי הבט על כך שהיו בגלות, וידעו מהגזירה להישאר בגלות למשך רד"ו שנה⁴⁷ (ועוד יותר – ד' מאות שנה⁴⁸) – לא נפלו ב"מרה שחורה", אלא "פרו וישרצו . . . במאוד מאוד" [נוסף לכך שהם עצמם נשארו בשלימות – "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴⁹], והקב"ה בירכם שכן יהי' בפועל – כמו כן גם עכשיו, כשנמצאים בגלות זו, מבלי הבט על המיצרים וגבולים של הגלות (דמצרים היא שורש לכל הגלויות⁵⁰), צריכים בני ישראל לקיים ה"פרו וישרצו . . . במאוד מאוד", בלי שום חשבונות כו'.

והקב"ה מברך שיקיימו זאת בפועל, בפועל ממש, ומתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף – לגדל דורות שלימים של ילדים וילדות בדרך היהדות, מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, וה' יברך אותם בכל, שיהיו ילדים בריאים ושלימים בגשמיות וברוחניות, ילדים מאירים ("ליכטיקע קינדער") המאירים את הבית, ומאירים את האחים ואחיות הצעירים (וכן הצעירים מאירים את המבוגרים), והם יוסיפו חיות וחיים בכל הבית, וההורים ירוו מהם נחת רב, נחת אמיתי ונחת יהודי ("אידישע נחת"), ובתכלית השלימות בכל העינים.

ח. וכשם שהוא בנוגע ל"פרו וישרצו . . . במאוד מאוד" בפשטות, כמו"כ יש לימוד מזה בנוגע ל"פרו וישרצו גו'" ברוחניות.

47 תנחומא מקץ ח. ב"ר פצ"א, ב. פרש"י לך לך טו, יג. מקץ מב, ב.
48 לך לך שם.
49 ויק"ר פל"ב, ה.
50 ראה ל"ת וספר הליקוטים להאריז"ל ר"פ תצא. סה"מ תש"ט ע' 107.

43 בהנחה אחרת: וכנראה לפעמים בזקן (או זקנה), שתופס את ראשו בידו ("ער כאפט זיך באַם קאָפּ").
44 בהנחה אחרת: להוליד כמה שיותר ילדים ("צו האָבן וואָס מערער קינדער").
45 בראשית א, כח.
46 שיחת ש"פ בלק תשמ"ח (סה"ש ח"ב ע' 537-8). ובכ"מ.

ויש לקשר זה עם ה"פגישה" המתקיימת כאן עכשיו, שבהשגחה פרטית בחרו שתוכנה הוא – דיון ושקלא וטריא בנושא "מהו יהודי" ("וואָס איז אַ איד"). ובמיוחד – ע"י בעלי מדע, העוסקים (גם) בחכמות העולם (באופן המותר ע"פ תורה).

ומהו יהודי? – יהודי מראה ומגלה מהו עי"ז שהוא מנצל את כל כחותיו, גם שכלו וחכמתו – להיותו מ"עם חכם ונבון"⁵¹ – להוכחת אמיתת התורה ויהדות בראיות שכליות.

ובאם יש למישהו שאלה וסתירה לכאורה בין תורה ומדע – הוא מתרץ זאת בסברא שכלית ע"פ שכל של בעלי החכמה ומדע [ולא רק ברגש שבלב, שע"ז אין הכרח שזה יפעל על השני], ומוכיח לאחרים גם בראיות שכליות (ע"ד ספר הכוזרי) את אמיתתה של תורה, עי"ז שהוא מנצל את שכלו וחכמתו וידיעותיו בתחום זה דחכמת העולם, שלמד (מאיזו סיבה שתהי') כדי לעשות מזה "קרדום לחתוך בהן כו"⁵² וכיו"ב (או שמתקדם ("ער שטייגט") בכיוון זה).

ובזה הוא מראה שאין סתירה בין תורה ומדע, ואדרבה – עניני מדע וחכמה יכולים לסייע להבנת אמיתתה של תורה ועניני יהדות, ואם נראה למישהו שאינם מתאימים ויש סתירה ביניהם – הנה "אם ריק הוא" הרי זה "מכס"⁵³, והסיבה היא מפני שאין לו ידיעה מספקת ושלימה במדע, כי אלו שלימדוהו נתנו לו ידיעות מקוטעות בלבד, או שידיעתו במדע היא מוטעית, ואף אחד לא העמיד אותו על טעותו. או אדרבה – לפעמים יתכן שהוא למד והי' תחת השפעתו של מישהו שרצה להטעותו ולהורידו מדרך הישרה [ואכ"מ להאריך בדבר היפך הטוב, ער לדבר המזיק, שזהו לא רק היפך התורה והיהדות, אלא גם היפך הצדק והיושר והיפך האנושיות, דגם בן נח מחוייב בצדקה⁵⁴ ואסור לו להזיק לחבירו, ובפרט היזק הנוגע לכל מציאות האדם, ולא רק אליו אלא גם לבני ביתו ומשפחתו].

ויש לנצל הזדמנות זו, ב"פגישה" שבה התאספו אנשים שיש להם ידיעות בעניני מדע וכו', לעוררם ולעודדם עוד יותר – שבנוסף לזה שכל אדם נברא על מנת לעבוד את הקב"ה, כהציווי הכללי "אני"⁵⁵ (לא⁵⁶) נבראתי (אלא⁵⁶) לשמש את קוניי – יש לכל אחד לנצל את העיסוק הפרטי שלו, רכושו וחושיו וכשרונותיו המיוחדים שהוא אוצר בתוכו ("וואָס ער פאַרמאַגט"), כולל בידיעותיו בחכמת המדע וכיו"ב, שבהן הוא עשיר בגשמיות או ברוחניות (בערך לאחרים) – להוסיף בעניני טוב וקדושה, עד בהפצת התורה והיהדות.

51 ואתהנן ד, ו.

52 ראה תניא ספ"ח.

53 ע"פ ל' הכתוב – האזינו לב, מז. ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. וש"נ.

54 ראה סנהדרין נו, ב. וראה לקר"ש ח"ה ע' 157

ואילך. וש"נ.

55 משנה ובריייתא סוף קידושין.

56 גירסת הש"ס כת"י (אוסף כתבי-היד של תלמוד הבבלי, ירושלים תשכ"ד). וכן הובא במלאכת שלמה למשנה שם. וראה גם יל"ש ירמי' רמז רעו.

וחכמתו וידיעתו צריכה להביא שינוי לטוב בהנהגתו בפועל, ובהנהגת העולם כולו, דכל ענין החכמה והמדע הוא כדי לעדן את העולם, כפסק דין הרמב"ם⁵⁷ (בשיעורים דימים האחרונים) ש"החכם ניכר" לא רק "בחכמתו ובדעותיו", אלא גם "במעשיו במאכלו ובמשקו כו".

ט. וענין זה הוא בהדגשה בפרשתנו – "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", דכו"כ חכמות העולם שרשם מחכמת מצרים, כמובן מזה שבמצרים היו החרטומים, וכן מובן ממ"ש⁵⁸ "ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים", וכידוע בענין "ונהר יוצא מעדן" . והי' לארבעה ראשים שם האחד פישון⁵⁹, "הוא נילוס נהר מצרים"⁶⁰, שבגלל זה נעשית מצרים המקור דחכמות אומות העולם⁶¹.

וכידוע ומפורסם גם בזמן הזה בנוגע לכמה ענינים בחכמת התכונה וחכמת הרפואה ששרשם מחכמת מצרים, וגם בנוגע לעוד חכמות (ששרשם מחכמת יון או מחכמת צרפת כו'), הרי הם מושרשים בחכמת מצרים (כמובן מכמה מדרשים).

והכוונה בזה היא – "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", שבני ישראל משתמשים ומנצלים חכמות אלו לעניני טוב וקדושה, וכדי להוסיף בעניני יהדות והפצת היהדות, עד באופן ד"פרו וישרצו" . במאוד מאוד". וכמו שמצינו שכמה ענינים בחכמת התכונה והמזלות למדו בני ישראל מהמצריים, כדי שע"ז יוכלו לקיים את המצוה דעיבור שנים⁶² (ועד שישינה דעה⁶³ שחשבון התקופות ומזלות עבור קידוש החודש הוא מצות עשה), וכיו"ב.

וזוהי ההוראה מפרשתנו בקשר (ובתור השתתפות) עם ה"פגישה", שגם בגלות מצרים צריך כאו"א לנצל את הכשרונות שלו, כולל בעניני מדע, להוסיף בהפצת הטוב והיהדות (כנ"ל).

ואף מי שכבר עסק בזה בשנה שעברה, הרי מוטל עליו לגמור ולהשלים עבודתו בזה ("המתחיל במצוה אומרים לו גמור"⁶⁴), וגם להוסיף ולהיפגש עם אנשים ולהשפיע עליהם.

כולל – "פגישה" מלשון "אחד באחד יגשו"⁶⁵, שאחד נפגש עם השני, ומקיימים את רצונו ומשאלתו של אדמו"ר האמצעי⁶⁶ – שכשני אברכים ("יונגעלייט") נפגשים זה בזה, ידברו בענין יחודא עילאה. וגם אם משהו אינו שייך עדיין לדבר אודות יחודא

(62) ראה שבת עה, א.

(63) ראה רמב"ם ריש הל' קדוה"ח. סהמ"צ שלו מ"ע קנג.

(64) ראה תנחומא עקב ו. פרש"י עקב ח, א.

(65) איוב מא, ח.

(66) סה"ש תש"ב ע' 104. וראה גם לקו"ש ח"י ע' 99. וש"נ.

(57) הלכות דעות פ"ה ה"א.

(58) מלכים"א ה, י.

(59) בראשית ב, י"א.

(60) פרש"י עה"פ.

(61) ראה זח"א קכה, סע"א (במהנ"ע). לקו"ת ס"פ צו

(ית, רע"א). ועוד.

עילאה, הרי ביכלתו של כאו"א להתעלות לדרגא נעלית יותר ממצבו עתה, כך שבערכו הרי זה ע"ד יחודא עילאה. וכאשר שנים מדברים על זה יחדיו, יש לזה תוספת כח, כמדובר לעיל (ס"ד) שכששני אנשים מרימים משא, ביכלתם לישא יותר מפּי-שנים ממשאו של אחד.

י. וכשם שהי' בגלות מצרים, שנוסף לזה שהיתה ההבטחה שנצא מהגלות, הי' גם "פרו וישרצו . . במאוד מאוד" – כך יהי' גם עתה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁶⁷, שיוצאים מהגלות, ובאופן ד"פרו וישרצו . . במאוד מאוד".

ויהי רצון, שע"י ההוספה בקיום מצות "פרו ורבו", הולדת בנים ובנות, הענין ד"פרו וישרצו גו" – יתקיים כבר הענין ד"יכלו"⁶⁸ כל נשמות שב(אוצר ששמו⁶⁹) גוף", שאז "בן דוד בא".

ובמכל שכן וקל וחומר: כבר בזמן הש"ס "כלו כל הקיציץ"⁷⁰, ובמילא מובן שאז גם כלו כל הנשמות שבגוף (שהרי בזה תלוי' ביאת בן דוד), ואעפ"כ משיח עדיין לא בא; ומוכרחים לומר, שבינתיים ניתוספו עוד נשמות שב(אוצר הנקרא) גוף (ע"י גלגולים וכיו"ב), וכמובן מזה גופא [כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך, ואמר:]: שהיום ואתמול וכו' נולדו עוד ילדים... ועאכו"כ שלאחר כל שנים אלו מאז שנאמר בגמרא "כלו כל הקיציץ", כבר הגיע הזמן שיכלו כל הנשמות שבגוף, ובמילא יבוא בן דוד תיכף ומיד ממש, בעיצומו של יום השבת!

ונצא כולנו מהגלות ונלך להגאולה, כל בני ישראל "בנערינו בזקנינו . . בבנינו ובבנותינו"⁷¹, אנשים ונשים, ילדים וילדות, ובאופן ש"הם (הילדים והילדות) הכירוהו תחילה"⁷², כולל גם העוברין שבמעיי אמן, "כימי צאתך מארץ מצרים (ויתירה מזה) – אראנו נפלאות", שגם העוברין שבמעיי אמן אמרו שירה⁷³.

ואדרבה – עובר במעיי אמו הרי "נר דלוק על ראשו . . ומלמדין אותו כל התורה כולה"⁷⁴, ולכן הרי הוא בקי בכל התורה כולה! ומאיר אצלו בגילוי ה"מאין באת"⁷⁵, בחיי אין האמיתי, שממנו בא ונולד היש, שהרי הוא נתהוה זה עתה (זריעת הטיפה כו') מה"מאין באת", ה"אין" האמיתי⁷⁶, היינו שהוא בקירוב יותר לבחיי' האין האמיתי.

וישנה ההבטחה ש"ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", שיוצאים מהגלות, ובאופן של "פרו וישרצו ורבו . . במאוד מאוד".

(72) סוטה יא, ב.

(73) ברכות נ, א. סוטה ל, סע"ב.

(74) נדה ל, ב.

(75) אבות פ"ג מ"א.

(76) ראה לקר"ת ס"פ בחוקותי (ג, ד). ובכ"מ.

(67) מיכה ז, טו.

(68) יבמות סב, סע"א. וש"נ.

(69) פרש"י שם.

(70) סנהדרין צו, ב.

(71) בא י, ט.

וזוכים מיד להגאולה, ומתקיים "והוצאתי . . . והצלתי . . . וגאלתי . . . ולקחתי", ד' לשונות של גאולה שנאמרו בפרשת וארא⁷⁷ (שקוראים במנחת שבת זו), עד ללשון החמישי "והבאתי אתכם אל הארץ גוי⁷⁸", הרומז על הגאולה מגלותנו זו⁷⁹.

ושכל זה יהי' עוד לפני שבת הבאה (שאז קוראים את כל הפרשה) – מיד עוד לפני הקריאה במנחת שבת פרשת שמות בזמן "רעוא דרעוין"⁸⁰ דשנה זו, שנת "תשמט ידך"⁸¹! [אחרי שיחה זו ניגנו ניגון שמח].

– שיחה ג' –

יא. בפרשה זו, פרשת שמות, מתחיל הסדר ד"שובבי"ם ת"ת", ויש נוהגין לקבוע תעניות בשבועות אלו⁸², וכדאיתא גם בכתבי האריז"ל⁸³.

והנה בענין זה דרוש ביאור, שאף שענין זה הובא בספרים, ובספרי קבלה, וגם בכתבי האריז"ל (כנ"ל), מכל מקום לא נזכר ענין זה במנהגי חב"ד, ובספרי יסוד דחסידות חב"ד – ספר התניא [בה בשעה שאדמו"ר הזקן מביא באגרת התשובה⁸⁴ מכמה ספרים (ספר רוקח וכיו"ב) בנוגע להתיקונים שע"י "הרבה תעניות וסיגופים כו"ן], בתו"א ולקו"ת, ואפילו לא הענין (התיבה) ד"שובבי"ם. וגם לא בהערות הצ"צ שבלקו"ת – שבהן הובאו ריבוי ענינים ומראי מקומות מספרי נגלה וספרי קבלה וכו'!

יב. ויש לומר בזה – ובהקדמה, שעד"ז מצינו בנוגע לענין מיתתן של צדיקים, שגם אודות ימים אלו איתא בכמה מקומות⁸⁵ שיש להתענות, ולמרות האריכות על דבר זה בנגלה ובקבלה, לא הובא ענין זה בחסידות חב"ד במקומות הנ"ל!

והביאור בזה:

בדורותינו אלה (מזמן אדמו"ר הזקן) אין צריכים כל כך לענין התענית, כי רוב הענינים שהוצרכו לתיקון ע"י התעניות – כבר נתקנו בדורות שלפני זה. וגם הענינים הצריכים תיקון – הרי בדורות אלו הדרך לתיקונם אינה ע"י התעניות. ולכן לא הובא אודות כל הנ"ל בחסידות חב"ד.

וכמבואר באגרת התשובה לאדמו"ר הזקן⁸⁶ בנוגע לתעניות, ש"כל זה באדם חזק ובריא שאין ריבוי הצומות מזיק לו כלל לבריאות גופו וכמו בדורות הראשונים. אבל

(77) ו, ר"ז. לבוש או"ח סתרפ"ה. מג"א ובאר היטב שם סק"ו.

(78) שם, ח. וראה כף החיים שם אות לו; או"ח סר"מ אות ו. וש"נ.

(83) שער רוח"ק תיקון כז. וראה מ"ח מס' טבת ושבת פ"א מ"ב ואילך.

(84) ספ"א.

(85) ראה טושו"ע או"ח סתק"פ. ועוד.

(86) פ"ג (צב, ב ואילך).

(79) ראה תו"ש עה"פ (אות קלח), ובמילואים לשם (ע' קיא). וש"נ.

(80) זח"ב פח, סע"ב.

(81) פ' ראה טו, ג. ראה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 610 הערה 103. שם ע' 630. ובכ"מ.

מי שריבוי הצומות מזיק לו שאפשר שיוכל לבוא לידי חולי . . ח"ו כמו בדורותינו אלה, אסור לו להרבות בתעניות . . ומתענה נקרא חוטא . . אלא מאי תקנתי' כדכתיב וחסאך בצדקה פרוק . . לכן נהגו עכשיו להרבות מאוד מאוד בצדקה מחמת חלישות הדור דלא מצו לצעורי לנפשם כולי האי".

וכפסק הרמב"ם⁸⁷ (בשיעורים דימים האחרונים) שענין הרעב והצמאון וכיו"ב הרי הוא מבלבל לעבודת ה', ולכן צריך לאכול ולשתות כדי שיהי' לו גוף בריא לעבודת ה', שאז גם האכילה ושתי' נעשית חלק מעבודת ה', ובלשון הרמב"ם⁸⁸ "היות הגוף בריא ושלם מדרכי (עבודת⁸⁹) ה' הוא".

והרי מזמן אדמו"ר הזקן ועד עתה נחלשו הדורות עוד יותר, שזה מהוה ראי' שעכשיו צריכים להיזהר מ"נקרא חוטא" הנ"ל – לפרוש מתעניות וסיגופים אפילו באופנים המותרים בזמן אדמו"ר הזקן בעת כתיבת אגרת התשובה – כי ע"פ הנ"ל, בדורותינו אלו ממש אפשר לפעול ענינים אלו (בלי תעניות) ע"י צדקה וכו'.

ולכן, הרי גם הקולות והשיעורים שנותן אדמו"ר הזקן בתעניות מסוימות, הנה בדור זה – ברובא דרובא – יש למצוא היתר לכל התעניות (כמעט), ע"י שאלת עצת הרב בזה. ובודאי יתן הרב עצה כיצד להחליף ענין של תענית ע"י הוספה בצדקה, או הוספה בלימוד התורה וקיום המצוות כדיבור, או ע"י תענית שעות, או תענית דיבור⁹⁰ (שלפעמים קשה יותר מתענית (אכילה) סתם...).

וכמדובר לעיל, שבדורנו זה סדר העבודה הוא בעיקר לא ע"י תעניות וכו', מלבד ד' הצומות; ואפילו בנוגע לד' הצומות, אפשר לפעמים לקבל היתר ועצה מרב, בגלל חלישות או אשה מעוברת וכו'⁹¹, ובכלל – חלישות הדור, ובפרט שזה יכול להיות כרוך בסכנה.

ולהוסיף לחידודי, שבאם ישנו דבר הצריך תיקון, יכולים לומר ש"כשיבנה ביהמ"ק יביאו חטאת שמינה"⁹²... ועד אז, תהי' עבודתו להוסיף בעניני טוב וקדושה, ומתוך שמחה וטוב לבב. ובינתיים – בודאי שיעשו תשובה, ויעשו תשובה כו"כ פעמים, כולל ע"י "אנחה יהודית" ("א אידישער קרעכץ") שהיא ג"כ ענין של תשובה עילאה כו'⁹³.

יג. ולהדגיש, שאין בזה שום פגיעה ח"ו באלו שנוהגים להתענות בשבועות ד"שוכבי"ם ת"ת", וכן ביום הסתלקות של צדיק – שהרי "נהרא נהרא ופשטי"⁹⁴, וכאו"א במסילתו עולה (ע"ד החילוקים בין עבודת השבטים, ראובן, שמעון, לוי וכו'⁹⁵).

87) הל' דעות פ"ג ה"ג.

88) שם פ"ד ה"א.

91) רמ"א א"ח סתק"נ ס"א.

89) ראה לקו"ש ח"ג ע' 806 הערה 9.

92) ע"פ ל' חז"ל – שבת יב, ב.

93) "היום יום" ג תמוז.

90) בהנחה אחרת: ולהעיר, שגם כאשר קובעים

94) חולין יח, ב. וש"נ.

תענית בגלל מאורע מיוחד – מקפידים שלא לקבוע כי

אמנם, מי שיכול ורוצה להתנהג בדרך חסידות חב"ד, אין לו אלא הוראת אדמו"ר הזקן, שבדורות אלה יש למעט בענין התעניות.

ובעומק יותר יש לומר, דלא זו בלבד שבדורות אלו אין להתענות מפני חלישות הדורות (כנ"ל), מפני שע"ז אפשר להיות בלבולים מצד הגוף, כי אם – שאין צורך בזה (שהרי כבר תיקנו את רוב הענינים שהיו זקוקים עבורם לתעניות, כנ"ל), ועיקר העבודה עכשיו צריך להיות (לא ע"י תעניות וסיגופים ומלחמה עם הגוף, כי אם) ע"י עבודה עם הגוף.

וכידוע תורת הבעש"ט⁹⁶: "כי⁹⁷ תראה חמור" – כאשר תסתכל בהחומר שלך שהוא הגוף, "שונאך" – שהוא שונא את הנשמה, "עזוב תעזוב עמו" – העבודה היא לברר את הגוף ולזככו, ולא לשברו בסיגופים.

ויש לומר השייכות לחסידות חב"ד, כי ע"י לימוד חסידות חב"ד, חכמה בינה דעת, באופן ש"יתרנסון מיני⁹⁸, נעשית התורה דם ובשר כבשרו⁹⁹, וע"ז ניתוסף גם בכריאות הגוף בגשמיות. וע"ד הידוע בנוגע לר' נחום מטשרנוביל (כמובא במאמר, ובכמה מאמרי חסידות¹⁰⁰) שהי' שמן בגוף ע"י אמירת "אמן יהא שמיה רבא", היינו שאמירת "אמן יהא שמיה רבא" פעלה (לא רק צהיבות פנים¹⁰¹, אלא גם) הוספה בגשמיות הגוף ממש [אע"פ שמצינו זאת רק אצלו ולא אצל אחרים, ועכ"פ – אצל יחידי סגולה בלבד].

ויש להבהיר עוד הפעם, שאין זה פגיעה כלל וכלל בגודל הענין לאלו הנוהגים בזה. וכמו שאכן מובא על ענין התעניות ב"שובבי"ם ת"ת" שהוא ענין גדול, וכן תענית ביום הסתלקות של צדיק.

יד. ויהי רצון, שכבר יבוא הזמן שלא נהי' זקוקים לכל עניני תעניות, או לדבר על ענין זה, כי מתוך שמחה וטוב לבב יתבטלו ויתהפכו כל הסיבות לזה (כמו תעניות שובבי"ם הקשורות עם החטא הידוע).

ועד שמבטלים גם את ד' התעניות – "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד, אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה, שנאמר¹⁰² . . . צום הרביעי . . . יהי' . . . לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו¹⁰³ – ע"ז שמוסיפים באהבת ואחדות ישראל, "האמת והשלום אהבו".

100 סה"מ תרע"ח ע' קצט. תש"ב ע' 79. לקו"ד ח"ד תשי"ב. "היום יום" טו תמוז. ובכ"מ. וראה גם סה"מ תרס"ט ס"ע נ.

101 ראה נדרים מט, ב. ירושלמי שבת פ"ח ה"א.
102 זכרי' ח, יט.

103 רמב"ם סוף הל' תעניות.

95 ראה תו"א ר"פ ויחי. ובכ"מ.

96 כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סימן טז (עג, ב).

97 משפטים כג, ה.

98 תקו"ז ת"ו בסופו (כג, סע"ב ואילך). וראה מק"מ בהקדמה לזהר. כסא מלך לתקו"ז שם. ועוד.

99 ראה תניא פ"ה (ט, סע"ב).

ובפרט עי"ז ש(במקום לערוך תעניות) מזמין האחד את חברו ל"סעודת מרעים" שלו שנעשית סעודת מצוה, וכיו"ב, שזה מבטל את הענין דפירוד הלבבות. ועד שזוכים לאכילת סעודת לויתן ושור הבר שיעשה הקב"ה לעתיד לבוא¹⁰⁴, בביאת משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש¹⁰⁵.

– שיחה ד' –

טו. כבר הכריזו ונתפרסם שכמה סיומים בספר הרמב"ם יתקיימו (לא רק ביום סיום הלימוד ממש, אלא) גם בזמנים שונים, בימים שלאחרי זה – משך זמן אחרי הסיום בפועל. ולכן, יש לעורר שזה נותן את ההזדמנות לכל אלו שעדיין לא ערכו סיום הרמב"ם – שיעשו כן בימים הסמוכים, בכל מקום ומקום, ו"ברוב עם"¹⁰⁶.

ו"איש את רעהו יעזורו"¹⁰⁷ לעשות את הסיומים, וכן לעורר אחרים להשתתף בלימוד השיעור היומי בספר הרמב"ם (ג' פרקים ליום, או לכל הפחות פרק א' ליום, או בספר המצוות, כמדובר כמה פעמים בארוכה¹⁰⁸), ובאופן שמזה ייצאו פירות ופירי פירות.

ולימוד זה יוסיף גם בענינים הפרטיים דכאו"א, בענינים שהוא זקוק אליהם. ואפילו אם בינתיים הוא אינו רואה ואינו מרגיש את זה – זה יתגלה מחר, או "מחר" שלאחר זמן¹⁰⁹ וכי'.

טז. ולכן כאן הזמן, שאלו שהעמידו קנקני משקה עבור סיומים בספר הרמב"ם (ועוד ענינים כיו"ב), יעלו ויכריזו אודותם, ויזמינו את המסובים כאן להשתתף.

ובמילא זה יעורר גם את אלו שלא עשו כן עד עתה, שיעשו כן ג"כ.

ואפילו ההחלטה בזה כבר מביאה את השכר¹¹⁰, עד לשלימות השכר – הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל לנגן "והריקותי לכם ברכה"].

– שיחה ה' –

יז. בעמדנו ביום כ"ג טבת, כמה שעות לאחר חצות היום, בזמן "רעוא דרעוין", סמוך לסיום היום, מובן שיש לזה שייכות וכבר התחילו הענינים דמוצאי ש"ק פרשת שמות כ"ד טבת, יום ההילולא של אדמו"ר הזקן¹¹¹.

(108) ראה לקו"ש חכ"ז ע' 229 ואילך. ובכ"מ.

(109) ראה פרש"י בא יג, יד.

(110) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.

(111) "היום יום" כד טבת. ובכ"מ.

(104) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.

(105) בהנחה אחרת: בקרוב ממש ממש ממש.

(106) משלי יד, כח.

(107) ישע"י מא, ו.

ולכן, יש לערר את כאו"א – לפום שיעורא דילי' – על דבר הוספה מיוחדת בקשר ליום זה בענינים הקשורים לבעל ההילולא, החל מהענינים שאפשר לעשותם עוד ביום השבת (באופן המותר), ועאכו"כ לאחר השבת – ביום כ"ד טבת.

כולל ובמיוחד – הוספה בלימוד תורת בעל ההילולא: ספר התניא (תורה שבכתב דתורת החסידות¹¹²) [בחלק הראשון הנחלק לנ"ג פרקים (וכפי שאמרים חסידים – כנגד הנ"ג פרשיות בתורה שבכתב¹¹³)], ועד"ז בשאר חלקי התניא, ותו"א [ובפרט בענין שהזמן גרמא – ב"פרשה החסידית" (די חסיד'ישע פרשה"ה) בתו"א דפרשת השבוע] ולקו"ת, ובשאר ריבוי מאמריו שזכה דורנו ונדפסו לאחרונה [ולהעיר, שגם בזה נראה, שלמרות ד"אכשור דרא בתמי"¹¹⁴, הרי דוקא בדור זה נתגלו ענינים נעלים – ריבוי גדול של מאמרים].

ועד"ז במאמרי כל רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו¹¹⁵, החל ממאמרי אדמו"ר האמצעי, כמ"ש בהקדמותיו לספריו שמאמרים אלו הם תוספת ביאור (וביאור רחב כו') על דרושי אביו אדמו"ר הזקן, וההגהות והערות של הצ"צ על דרושי אדמו"ר הזקן, ועד"ז במאמרים שלאחרי זה, עד למאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, כולל גם בהספרים החדשים שנדפסו לאחרונה.

ו"תן לחכם ויחכם עוד"¹¹⁶.

ית. ובהתאם ליום ההילולא של אדמו"ר הזקן בכ"ד טבת (ובפרט בעמדנו בזמן רעוא דרעוין"), מתאים לנגן (באופן יוצא מן הכלל, שהרי ידועה זהירות כ"ק מו"ח אדמו"ר כמה פעמים¹¹⁷ בנוגע לניגון זה – שלא לנגנו כי אם בזמנים מיוחדים) את הניגון של ד' בבות לאדמו"ר הזקן.

ולפני זה – הניגון "פדה בשלום נפשי". ולפני זה – שכאו"א יאמר "לחיים" ו"לחיים ולברכה", והאחד יאחל לחבירו את כל הענינים הטובים, ובמיוחד – הוספה בלימוד התורה, ובפרט פנימיות התורה.

ולימוד באופן של "שניאור", ב' אורות¹¹⁸ – דנגלה דתורה ופנימיות התורה, דתורה ומצוות, ובכלל – רוחניות וגשמיות, ובאופן ד"זלמן", שנמשך בזמן¹¹⁹ – תיכף ומיד ממש, ובמקום – במקום זה ממש, ובאופן שהזמן והמקום חדורים עם אורייתא וישראל וקוב"ה – שהם "כולא חד"¹²⁰.

(116) משלי ט, ט.

(117) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ס"ע שפכ. לקו"ד ח"א קב, ב.

(118) ראה לקו"ש ח"ו ע' 37 ואילך. וש"נ.

(119) ראה שם ע' 41 ואילך. וש"נ.

(120) ראה ח"ג עג, א.

(112) אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' רסא. וראה לקו"ש ח"כ ע' 182 ואילך. ובכ"מ.

(113) אגרות-קודש שם ע' רסה. ועוד.

(114) יבמות לט, ב ובפרש"י.

(115) בהנחה אחרת: שבלמוד תורתו של רבינו הזקן נכלל גם לימוד תורת החסידות דרבתינו נשיאינו שלאחרי זה.

ויהי רצון, שמהדיבור בכל זה יהי' "הקיצו ורננו שוכני עפר", "והיו עיניך רואות את מוריך"¹²¹ – אדמו"ר הזקן וכל הרביים עד נשיא דורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר. ובאופן של "וארא גו", בראי' מוחשית ממש, ותיכף ומיד ממש.

[ניגנו: "פדה בשלום נפשי", ניגון הכנה, ניגון אדמו"ר הזקן (בבא הרביעית – פ"א), "ניע זשוריצי כלֶאָפֶצִי". אח"כ הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "שיבנה ביהמ"ק". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 4:10 לערך].

(121) ישעי' ל, כ.

יומן

בעניני מדע וכו' לעבודת ה'.

אחרי שיחה זו ניגנו ניגון (ללא מילים), וכ"ק אדמו"ר שליט"א מחא כפיו הק' (אבל באופן שלא נגע כף אל כף כרגיל) – בתחילה לעבר ילדה שעמדה לימינו, ואח"כ לשמאלו לילדה של סלאווין תחי', וכן כמה פעמים בחוזק רב. אח"כ עודד בידו הימנית הק' בחוזק רב, והשמחה היתה גדולה.

בשיחה ג' דיבר אודות תעניות "שובבים ת"ת", וביאר מדוע לא נהוג בחב"ד להתענות בתעניות אלו, וכן לא בימי יאָרצייט של צדיקים.

בשיחה ד' עורר אודות המשך עריכת סיומי רמב"ם, והזכיר אודות חלוקת המשקה (עבור סיומי רמב"ם וכיו"ב).

אחרי חלוקת המשקה החל לנגן "והריקותי לכם ברכה".

בשיחה ה' דיבר אודות הוספה בתורת בעל ההילולא לרגל כ"ד טבת, ולסיום הורה לנגן באופן יוצא מן הכלל את ניגון ד' בבות לאדמו"ר הזקן (על

יום שבת קודש פרשת שמות, כ"ג טבת, מבה"ח שבט •

כ"ק אדמו"ר שליט"א ירד להתוועדות בשעה 1:35.

בשיחה א' דיבר על סיום אמירת הקדיש אחרי י"א חודש ואמירתו ביום היאָרצייט, ובסיום דיבר על "וארא אל האבות".

אחרי שיחה זו ניגנו "עד מתי", וכ"ק אדמו"ר שליט"א מחא כפיו הק' פעם אחת.

בשיחה ב' דיבר על פרש"י עה"פ "פרו וישצרו גו", וקיסר לפרש"י בתחילת הפרשה, ובהמשך לזה עורר על ניצול הגיל הצעיר להולדת ילדים וכו', ועל גודל השמחה לילד וילדה כשניתוסף להם אח ואחות, והנחת רוח הגדול להקב"ה כאשר ניתוסף יהודי אחד.

בתוך הדברים הזכיר גם על ה"פגישה" המתקיימת השבת (בארגון צא"ח, לסטודנטים ואנשי מדע) בנושא "מהו יהודי", וביאר כיצד ניתן להשתמש

בלתי מוגה

במשך כל הניגון ד' בבות הי' מכונס בתוך עצמו (כרגיל בכגון זה, וע"ד כבאמירת מאמר).

אח"כ הביט אל מקומו של החזן ר' משה שי' טלישבסקי, אך הנ"ל לא נכת, והורה לר' י.כ. להתחיל "שיבנה ביהמ"ק".

אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 4:10 לערך.

אף שאדמו"ר מהוריי"צ אמר שצריכים להיזהר בזה), ושלפני זה ינגנו "פדה בשלום" ויאמרו "לחיים".

ניגנו "פדה בשלום", ואח"כ ניגנו ניגון הכנה, ד' בבות (בבא הרביעית פ"א) ו"ניע זשוריצי כלאָפּצי". לפני סיום ניגון ההכנה, תוך כדי ניגון, פתאום השתנו פני כ"ק אדמו"ר שליט"א והי' נראה מכונס בתוך עצמו, ואחרי כמה שניות לפתע "התעורר" ומיד הביט על השעון. גם

ר"ד מחלוקת הדולרים

עד עכשיו – שזה ג"כ הרבה. והשי"ת יברך אותך".

הנ"ל הציג את בתו התינוקת חנה רחל תחי' (שהיתה בידי אשתו), ושאל כ"ק אדמו"ר שליט"א: "היא עוזרת לך?...".

הנ"ל: היא עזרה לי לנצח בבחירות, לא יכולתי בלעדי!

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה דולר נוסף באומרו: "השי"ת יברך אותך. ילדים לפעמים עוזרים אפילו בלי לדעת מזה!".

הנ"ל הציג את אשתו מרת הדסה תחי', והלה אמרה שזהו כבוד גדול עבורה לפגוש את כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה דולר נוסף באומרו: "את בודאי עוזרת לבעלך. אבל כפי שאמרתי מקודם – ילדים, ע"י [עצם] קיומם, ולפעמים ע"י חיוך, יכולים לעזור יותר ממילים וכו' וכו'".

מר ליברמן: אכן, אמרתי לאנשים שזו היתה שנה נפלאה ב"ה, והי' נחמד להיבחר כסנאטור, אבל היא (בתי) היתה

יום ראשון, כ"ד טבת –

יום ההילולא של

כ"ק אדמו"ר הזקן

• הריל"ג הציג את הסנאטור (שנבחר לאחרונה) מר ג. שי' ליברמן מקונטיקט, וכ"ק אדמו"ר שליט"א קיבלו במאור פנים באומרו (באנגלית): "ראיתי את התמונה שלך בעיתון! והשי"ת יברך אותך להיות מוצלח מאוד במשרתך החדש, ולהיות מקור של גאווה לעם היהודי בכלל".

הנ"ל: תודה, רבי, אנסה כמיטב יכולתי. אני נוסע לושינגטון היום בצהריים וביום שלישי אקבל את ההשבעה (לפני הכניסה לתפקיד), ורציתי קודם לכן לבוא ולבקש את ברכת הרבי, זו הזדמנות ואחריות גדולה לעשות ככל שביכולתי לעשות קידוש ה'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "יש לך את ברכתני במנה כפולה היום, ואין צורך לבוא [פעם] נוספת, ותשתמש בזמנך לעשות הרבה יותר ממה שאתה עושה

הרבה יותר נפלא מחר ומחרתיים.
השי"ת יברך אותך".

הנ"ל הציג את בנו מר מנשה אברהם שי', וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לו שני דולרים באומרו: "תתן לצדקה, ואל תשכח ללכת בעקבות אביך".

הנ"ל הציג את בתו מרת רבקה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה שני דולרים באומרו: "בשורות טובות. אותו דבר הולך לבת ג"כ, כפי שהולך לבן. את יכולה להשיג הרבה יותר, אפילו בתור בת, מאשר בן, לפעמים. והשי"ת יברך אותך", ופנה לבן באומרו: "אל תיפגע! השי"ת יברך אותך".

הנ"ל הציג את בת דודתו, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה שני דולרים באומרו: "בשורות טובות, הצלחה רבה". מר ליברמן: היינו יכולים להביא יותר אנשים, אבל זהו כרגע...

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אזי זו רק התחלה טובה! ברכה והצלחה רבה".

לר' יעקב שי' פינסון (שנלוה להנ"ל) נתן שני דולרים באומרו: "ברכה והצלחה רבה", וכן לר' א.י. ש"ט נתן שני דולרים.

ההישג הכי גדול שלנו בשנה זו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אבל אל תסתפק, זו רק ההתחלה!".

הנ"ל צחקו, ואמר מר ליברמן: בסדר, שנינו שמענו!

כ"ק אדמו"ר שליט"א הצביע על גב' ליברמן ואמר: "זה תלוי יותר בך, כנראה, מאשר בו... השי"ת יברך אותך", ונתן למר ליברמן דולר נוסף באומרו: "ובשורות טובות, הצלחה רבה".

הנ"ל: תודה רבה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בבקשה".

הנ"ל הציג את אמו, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה דולר באומרו: "את זה תתני לצדקה", ודולר נוסף באומרו: "וזהו תוספת צדקה על שיש לך בן כזה. השי"ת יברך אותך. – אל תשכחי אודות לעזור לו עכשיו ג"כ; אפילו סנאטור זקוק ל[עזרה]".

הנ"ל: הוא בן נפלא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "גם ל'נפלא' אין גבול, כי זה בא מהשי"ת. אפילו אם הוא נפלא עד עכשיו, הוא יכול להיעשות

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומייד ממייש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלמה

נאו ומייד ממייש ממש!

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

הצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו – כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בניי שליט"א בכל מושבותיהם

תיכף ומייד ממייש, נאוו!